

**Олександр Кобилянський,
Світлана Королевська**

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ
ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ОХОРОНА ПРАЦІ В РОБІТНИЧІЙ
ПРОФЕСІЇ»**

При вивченні дисципліни «Охорона праці в робітничій професії» студенти Вінницького національного технічного університету (ВНТУ) мають оволодіти певною системою компетенцій, знань, умінь і навичок, які й формують їх майбутню професійну спрямованість. Ефективне формування цих якостей неможливо забезпечити без використання в ході навчального процесу сучасних інноваційних технологій навчання. Актуальність вивчення дисципліни зумовлена високим рівнем виробничого та побутового травматизму в Україні. Адже відносна кількість загиблих в Україні більша майже у 9 – 12 разів ніж у розвинутих державах Європи, і за оцінкою Інституту економіки НАН України, щорічні витрати внаслідок травматизму складають майже 8,5 млрд. грн. (понад 4% валового внутрішнього продукту України) [1].

Проблеми формування професійної компетентності студентів розкрито в працях Ю. Балашова, С. Батишева, А. Біляєвої, Т. Васильєвої, Г. Васяновича, А. Власенкова, Р. Гуревича, Г. Гуторова, Г. Кашканової, Н. Корсунської, Т. Колпакової, А. Кудрявцева, М. Махмутової, В. Пікельної, В. Сапронової та ін. Більшість цих досліджень присвячено проблемам формування у студентів сукупності компетентностей під час викладання загальнонаукових або технічних дисциплін.

Відповідно до Закону України від 4 квітня 2013 року № 178-VII «Про затвердження Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014–2018 роки» державна політика в сфері охорони праці має бути спрямована на комплексне розв'язання проблем у сфері охорони праці, формування сучасного безпечного та здорового виробничого середовища, мінімізація ризиків виробничого

травматизму, професійних захворювань і аварій на виробництві, що сприятиме сталому економічному розвитку та соціальній спрямованості, збереженню і розвитку трудового потенціалу України.

Для реалізації поставлених завдань, на нашу думку, потрібно підвищити рівень культури безпеки. Відомо, що основним фактором, який призводить до виробничого травматизму є людський чинник (70–80 % від загальної кількості випадків). Для мінімізації негативних наслідків впливу людського чинника на виникнення виробничого травматизму та аварій потрібно суттєво удосконалити систему професійно-технічної та вищої освіти, завданням якої є формування у студентів компетентності щодо дотримання безпечних умов праці впродовж усієї трудової діяльності. Отже, формування професійної компетентності під час вивчення дисципліни «Охорона праці в робітничий професії» є першою сходинкою на шляху підвищення рівня безпеки майбутнього фахівця.

Нині вкрай гостро відчувається дефіцит навчального аудиторного часу, перевантаженість студентів навчальною інформацією, недосконалість міждисциплінарних зв'язків у процесі вивчення нормативних дисциплін «Основи охорони праці», «Безпека життєдіяльності», «Охорона праці в галузі» та «Цивільний захист», що вже має негативні наслідки під час формування компетентностей у майбутніх фахівців з безпеки життєдіяльності. Відомо, що наведені вище недоліки ведуть до того, що знання студентів носять фрагментарний характер, є недостатньо структурованими, а рівень їхньої навчальної мотивації залишається низьким.

В роботі [2] наголошується, що професійно-технічне навчання дає змогу переважно самостійно та індивідуально здобути робітничу професію. За таких умов зміст навчання і його темп залежить від особливостей слухача. У даному разі кожен студент має можливість працювати за своєю індивідуальною програмою. На сучасному етапі соціально-економічного розвитку будь-якої країни пріоритетним напрямком стає підвищення якості робочої сили і регулювання економічної активності всього населення: створення механізму розвитку і управління людськими ресурсами; удосконалення системи

безперервної освіти на основі постійної взаємодії ринків праці і освітніх послуг з використанням інноваційних методів професійного навчання.

У ВНТУ розроблено та впроваджено в навчальний процес сучасні та високоефективні інтеграційні технології, які сприяють адаптації випускників до роботи на виробництві в ринкових умовах. Такі інтеграційні технології дозволяють студентам паралельно із засвоєнням теоретичних знань отримувати повноцінну практичну підготовку шляхом набуття ними однієї з 18 робітничих професій, які відповідають їхнім майбутнім інженерним і економічним спеціальностям. Вже з першого курсу паралельно з вивченням дисциплін з робітничої професії студенти також отримують фундаментальну базову підготовку з майбутніх інженерних і економічних спеціальностей [3]. Отже, є можливість проводити значну частину занять з підготовки робітничої професії у вигляді самостійної роботи, а також використовувати сучасні технології проведення навчального процесу, зокрема дистанційні з використанням відповідних комп'ютерних технологій.

В структурно-логічній схемі навчання у ВНТУ дисципліна «Охорона праці в робітничій професії» вивчається на етапі підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів «молодший спеціаліст» і «бакалавр» на першому курсі (у третьому триместрі) поряд з вивченням базових дисциплін професійно-орієнтованого циклу, що забезпечує можливість викладання дисципліни «Охорона праці в робітничій професії» з урахуванням професійної орієнтації студентів. Унаслідок чого студенти набувають базових знань, умінь, навичок і компетенцій, які формують у них відповідальність за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях, у тому числі під час проходження виробничої практики.

Отже, в основу цієї технології навчання покладена концепція «фактора компетентності» у рамках системно-синергетичної парадигми, що більше відповідає ринковим умовам і дає можливість скоротити витрати і час на проведення навчання. Оскільки система освіти демонструє взаємодію

численних сил-антагоністів (традиції та новації, жорстке структурування та реформування тощо), їх зіткнення можуть призвести у складній нелінійній системі до хаосу, напрями її розвитку не можуть бути нав'язані їй зовні, вона повинна самоорганізовуватися. Так практичні навички в необхідному для кожного студента обсязі, що не можуть бути набуті ним самостійно, відпрацьовуються в навчальних та науково-дослідних лабораторіях кафедр безпеки життєдіяльності та цивільного захисту.

Висновки

1. В умовах високого рівня виробничого та побутового травматизму, професійної захворюваності виникає потреба пошуку ефективних засобів покращення умов праці на виробництві, підвищення рівня безпеки в побуті. Аналіз законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці, світовий та вітчизняний досвід засвідчив, що важливим напрямком покращення стану безпеки громадян є формування у них сукупності загальнокультурних та професійних компетенцій з безпеки життєдіяльності ще під час навчання.

2. Важливою складовою формування професійної компетентності студентів в аспекті підвищення власного рівня безпеки як на виробництві, так і в побуті, є удосконалення викладання дисциплін циклу безпеки життєдіяльності у рамках системно-синергетичної парадигми.

Література:

1. Курняк Л. М. Безпека людини – невід'ємна складова характеристики стратегічного напрямку розвитку людства / Л. М. Курняк. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http// www.archive.nbu.gov.ua](http://www.archive.nbu.gov.ua).

2. Максимович О. Модульно-рейтингова технологія навчання у вищій школі / О. Максимович [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http// www.lnu.edu.ua](http://www.lnu.edu.ua).

3. Мокін Б. І. Інтеграція навчання з виробництвом як один із факторів підготовки фахівців за критерієм якості. / Б. І. Мокін, В. М. Мізерний, О. М. Мензул // Молодь і ринок. – 2011. – № 11 (82). – С. 5 – 8.